

Kétezerhétszáz lépés

Hat éve, november negyedikén, egy szombati napon két óra tájban a Sziget tulsó végén történt, ide mintegy három kilométernyire. Felrobbant a híd. Felrobbantották.

Fekete füst iltete meg az eget a füstnél is feketébb riadalom az embereket. A folyóba aprított hídron elmorzsált villamosok, kocsik, lovak, autók és telemek. A német fasizmus nyilvános frűstökjét fogyasztotta Budapest szívében ezen a véres reggelizőtálcán s itteni szolgálói készségesen segédkeztek hozzá.

Azután jött a többi: a Lánchíd, a Vasúti hídak, a dunaparti házak, az otthonok és lakóik, a terek, a fák, — minden. Az egész életünk. Az utolsó pillanatokban az őrjöngésig fokozott, vad farkasétvágy elmorzsolta ezt a várost, el a hazánkat.

Az iszonyú lakmározás nyomait azóta eltakarította a népi demokrácia munkás keze. Végig a Dunán visszaálltak helyükre a hídak, talpraálltak a partokon a házak, az otthonokba visszaköltözött az élet. Más élet, jobb és teljesebb, mint a régi volt, tartalmat kapott a munkától, öntudatot kapott a szabadságtól, biztos irányt kapott egy új világot formáló, hatalmas eszmétől. Szerie az országban úgyszólván nincs egyetlen alkotás sem, amelyre ne lehetne ráírni azt a mondatot, amely a Lánchíd márvány sarokkővén így hirdeti az igazságot: «A fasizmus lerombolta, a népi demokrácia felépítette».

S most itt van ez a híd, itt, a Sziget felső végén; a Széllin-

híd. Ennek már nincs köze a multhoz, nem függ össze semmiképpen azzal a sötét dátummal, amely hat évvel ezelőtt a Margithíd felrobbantásával írta be magát a város történetébe. Ennek a vadonatúj hídnak, amelyen most az utolsó simítások folynak a felavatás előtti napokban, ezen a vasárnapi délelőttön, 1950. november 5-én, nincs multja. De mégis van hagyomány. Hagyomány a forradalom. A Forradalom, amelynek évfordulóján felavatják. A világ legnagyobb építő forradalma, az Októberi Szocialista Forradalom a megteremtője ennek a hídnak s így a legközelebbi rokona, édestestvére mindazoknak az alkotásoknak, amelyeket a Szovjetunió épített harminchárom év óta: a gyáraknak, erőműveknek, csatornáknak, megtermékenyítő vasutaknak, népeket összefűző vasutaknak.

Ez a híd már minden ízében csak az építésről beszél, s mintegy kemény kapocsként lezárja azt az időszakot, amelyben még a rombolásnak jutott az utolsó szó. Sarokkővére bízást rávéshető az egyszerű, tiszta mondat: «Építette a szocializmus.»

★

— Majd, fiacskám... — többet nem hallani. Egy apa mondja ezt a kislának a szürkén fénylő vasárnapi délben a Széllin-hídon, ahogy sétálnak s nézelődnek rajta. Mire mondja, nem tudni, mert mondatokat szélkapkodja a szél s elnyomja egy induló, amely az Óbudai Hajógyár előtt álló szovjet uszály

megafonjából zeng.

De itt, az ünnepre készülődő hídon, ennek a töredék-mondatnak jelképes értelme támad.

Majd...

A jövőről van szó apa és fia között, Mendegélnék a hídon ők ketten és a jövődőről beszélgetnek.

— Majd, fiacskám, — mondja az apa s így lehet kiegészíteni a mondatát:

Majd megérti, fiacskám, az egész világon minden ember azokat az igazságokat, amelyeket mi most tanultunk s kezdünk megérteni. Akkor majd mindenfelé, minden városban, épülnek ilyen hídak, amelyekben ilyen vasárnapi délelőttökön, úgy, mint mi most, sétálni vizszik az apák a fiaikat s magyarázzák nekik, hogyan épül a világ nagy, emberi erőfeszítésekből. Akkor majd az ilyen hídak csak az emberi boldogságot szolgálják, azt, hogy mindenüvé arányosan jusson kenyér és gyümölcs, mindenüvé, ahová kell, gyorsan jusson orvosság. Akkor, majd a hídak csak arra szolgálnak, hogy a közlekedést javítsák, tájakat hozzanak közelebb egymáshoz s emberek és népek könnyebben találkozhassanak rajtuk. Mi ezt a hidat már erre építettük. De vannak még fiacskám, olyanok a világon, akik, ha hidat építenek, arra gondolnak, hogy azon majd ágyút szállítsanak és tankot, a háborút szállítsák s a hidat végül felrobbantásuk, mint az nemrég is előfordult, innen néhány kilométernyire, ott lenn, a sziget végén. De arra te már nem emlékezhetsz. Te már csak a jövőre gondolsz, mert az a

tiéd egészen, annyira tiéd, mint ez a híd a lábad alatt. A jövőn jársz, fiacskám, most, mikor ezen a hídon lépkedsz melletttem, a jövő felé mégy a Sztálin-hídon s veled megy nemsokára már az egész világ. Együtt lesz majd az emberiség, amely találkozik az ilyen hídakon.

Talán azt mondja az apa a fiának a széles hídon, mikor kiejti száján a szót:

→ Majd, fiacskám... *

Jutott volna-e eszébe annak a kornak, amelyben József Attila a túlóldali Angyalföld kiszákmányolt munkásaira gondolva így jajtult föl: «Bérünk van, nincsen örömünk» — jutott volna eszébe, hogy az embernek örömet is kell szerezni? Ha nagyritkán hidat épített, csak a rideg célszerűséget vette tekintetbe: a sztatikai számításokat, az anyagot, az összeget, a számokat.

Öröm? Minek azt!
De az új korszak, a miénk, amelynek azt szokta szeméretelni ellensége, hogy csak az anyaggal számol s rideg céltudatossággal vezeti, pázsitot ültet, új hidjára. Gyepetáblák osztják és tarkítják a híd lapos síkját, tavaszra bizonyára virág is kerül majd az ágyásokba. Virág a hídon. Pedig semmi sem teszi szükségessé. Villamosok és autóbuszok nélküle is éppoly pontosan közlekednének. A gyep fölösleges.

Csak szép.
És «csak» ezért, tisztán a szépségért, az anyagelvű kor mégis feldiszi a természet örök ékességeivel ezt a technikai alkotást. Fű nő az acélból, virág

terem a betonban. Lélekkel itatják át az anyagot. Nagy, zöld táblákban örömet ültetnek a műszaki formák közé.

A boldogság, amit az új híd fakaszt a városban, Óbuda és Újpest; között, a közösségé. De a híd gomblyukába tűzött virág kicsi, egyéni örömet szerez az egyes embernek is.

★

Hídon járva — úgy látszik ez már a hidak természetéhez tartozik — az ember gyakrabban gondolkodik jelképekben, mint máskor. A Sztálin-híd csábit a szimbolumokra.

Közülük egy:

A Margitsziget eddig csak «bentről», a városból lehetett megközelíteni. Aki «bent» volt, könnyebben jutott hozzá a fához, a békéjéhez, a csöndjéhez, a vízéhez, az üdeségéhez, pihentető nyugalomához. «Fenn tartott hely» volt a város virágos páholya, meg kellett váltani hozzá a belépőjegyet, ezélt pénzzel is, most meg azzal, hogy az ember «bent» lakolt.

A Sztálin-hídon «kintről» is meg lehet közelíteni a Margitszigetet. Azokról a területekről, amelyeknek lakói sokáig csak az Angyalföld porát nyelték, az óbudai gyárak kormát s az újpesti üzemek cserzett borszagát szívták magukba. «Bent» és «kint» között elmosta a Sztálin-híd a különbséget. Együtt van végre Budapest népe, közös városban, mindnyájunk városában. A «város szíve» most már nemcsak néhány kerület, kváltságos lakókkal. A város szíve megnőtt s ott dobog a külső Váci-úton és a Vörösvári-úton is s bizony, egészség sebben

dobog azóta, mióta nem szorítja el előttelet és mesterséges korlát.

★

Kétezerhét száz sétatő lépés a híd hossza. Minden lépéssel jobban és jobban megélik az ember gondolatát és érzését, ahogy megy a keddi avatásra ünnepi díszbe öltözött hídon, a csaltogó zászlók alatt. A hatalmas arányok között észreveszj lassanként a részleteket is. Azt például, hogy külön út épül a hídon kerékpárosok részére; azt, hogy a szigeti lejáró milyen építészeti elmésséggel van megoldva; azt, hogy milyen korszerű közlekedési berendezések szolgálják a híd hatalmas forgalmának biztonságát. Minden tábla, minden jeztábla, úttest, járdasziget, terelőkorlát azért van, hogy az embert vigyázza, az ember épségét őrizze.

S az ember, aki ezt az óriási művet megalkotta társainak és önmagának, még ott dolgozik a híd pesti szárnyán, kezében forrasztólámpával. Kúszik a traverzek között pilléről pillérig, vizsgálódva, ellenőrizve, még egyszer meg szemlélve művét.

A munkás, a hídmunkás, még ezen az avatás előtti utolsó vasárnapon is dolgozik a hídján. A mi hídkunk, s keze melege még rajta lesz az alkotáson, mikor a pesti hídfőnél most ácsolt emelvényről elhangzanak az ünnepi szavak és elindul az utjongó menet, hogy megtegy a kétezerhét száz lépést, békétunknak ezt az újabb, sugaras szakaszát, a Nagy Forradalom indulóktól, örömtől zengő elfordulójának napján.

Márai Betegh Béla